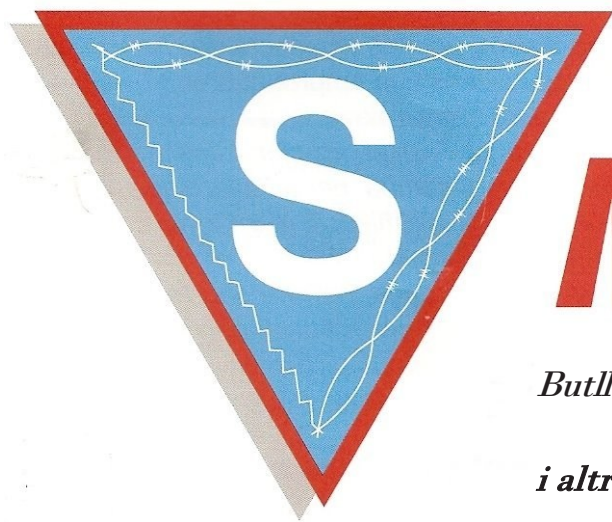

Mai més!

*Butlletí d'informació i comunicació de l'Amical de Mauthausen
i altres camps i de totes les víctimes del nazisme d'Espanya*

Sumari

- 1 · Editorial.
- 2 · **COL·LABORACIONS:**
 - En memòria dels nostres.
- 3 · **80 ANIVERSARI DE L'ALLIBERAMENT:**
 - Més Mauthausen que mai.
- 4 · Viure la memòria per construir el futur.
- 5 · El Baix Llobregat homenatja deportats.
- 6 · Mauthausen 2025: expectatives i valoracions dels estudiants.
- 8 · Ravensbrück 2025.
- 9 · Auschwitz. Llocs de memòria i drets humans.
- 10 · Trobada de joves a Buchenwald.
- **INFORMACIONS:**
 - La Fiscalia investigarà la mort d'espanyols als camps nazis.
 - Aniversari de l'alliberament d'Itàlia.
- 11 · F. Boix. Fotografia i militància política.
 - Aniversari final SGM.
 - Publicació d'ADEE.
 - Jornada sobre Palestina al Parlament Europeu.
- 12 · Ateneu de Memòria Popular
 - Presentació llibre de Sara J. Brenneis.
- **PROJECTES:**
 - Presentació web Castellano-manxecs.
- 13 · Records contra l'oblit.
 - Projecte Stolpersteine-Barcelona.
- 14 · Brigadistes internacionals.
- **BIBLIOTECA.**
- **HOMENATGES.**
- 20 · Entrevistes.
- 21 · **XARXA MAI MÉS.**
- 22 · **ACTIVITATS.**
- 24 · **RECORDEMS A...**
- 26 · PROPERA ASSEMBLEA AMICAL.
- 27 · Algunes fotos viatges 2025.
- 28 · **Viatges commemoratius 2026.**

© Amical de Mauthausen i altres camps de concentració nazis.

Sils, 1 baixos – 08002 Barcelona
Tel. 93 302 75 94

e-mail: info@amical-mauthausen.org
REDACCIÓ: Josep San Martín i Joan M. Calvo.

MAQUETACIÓ: Josep San Martín
Dipòsit legal: B-14.608-2001
S'autoritza la reproducció de fragments citant-ne la procedència.

Editorial

La commemoració del 80è aniversari de l'alliberament dels camps va ser un compromís adquirit, i una de les actuacions que més esforç ha requerit ha estat l'organització de tres expedicions als actes celebrats als camps de Buchenwald, Ravensbrück i Mauthausen, més la vista realitzada al camp d'Auschwitz.

Hi han participat uns 160 estudiants d'Educació Secundària de diferents comunitats autònomes, amb l'objectiu de fer arribar el nostre missatge de memòria i de prevenció entre els més joves, per això ha estat imprescindible l'ajuda financera de la Secretaria d'Estat de Memòria Democràtica que, sumada a les de diversos ajuntaments, la del Memorial Democràtic de Catalunya i la Diputació de Barcelona, ha evitat una càrrega econòmica inassequible per a les famílies. A l'expedició a Mauthausen cal destacar la important presència municipalista i l'imprescindible acompanyament de tants familiars de víctimes.

La important repercussió mediàtica d'aquest aniversari, en el cas de Mauthausen, va estar condicionada per l'assistència del cap de l'Estat, convidat pel canceller austríac, a l'acte internacional de l'11 de maig, moment

que aprofitarem per recordar-li que Espanya té pendent assumir la seva responsabilitat en la deportació de més de 9.000 espanyols, per les complicitats entre el règim franquista, el de Vichy i el del Tercer Reich; una connivència necessària que es podrà aclarir amb la investigació oberta per la Fiscalia de Drets Humans i Memòria Democràtica.

Per tot el territori espanyol s'han celebrat nombrosos actes amb motiu de la celebració del *Dia d'Homenatge als espanyols deportats i morts a Mauthausen i altres camps i totes les víctimes del nazisme d'Espanya*, i l'Amical de Mauthausen ha estat present en molts d'ells o ha estat directament l'organitzadora. A aquests homenatges s'hi va afegir el de la Generalitat de Catalunya, celebrat el passat 16 de juny, que va comptar amb la col·laboració imprescindible de la nostra associació,

Durant aquests mesos, hem seguit amb neguit i impotència la criminal actuació del govern d'Israel a Gaza que vam denunciar en un comunicat publicat el 3 de juny. A l'hora de tancar aquest butlletí, res no sembla augurar un canvi de la situació, sinó que més aviat sembla agreujar-se i per això tornem a demanar a la comunitat internacional que obligui el govern de Netanyahu a parar el que per a tants organismes internacionals és un genocidi retransmès en directe.

Ja n'hi ha prou! Mai més!

En memòria dels nostres: Ramón Sigirán Barrau i Marín Poza Alonso, deportats

Susana Sigiran Perarnau

Del que havia passat, a la nostra família es parlava en silenci. Això és el que hem pogut saber a través de familiars, supervivents, historiadors, institucions, organitzacions i activistes, defensors de la memòria democràtica.

A partir dels anys 30 del segle passat a Europa, i gairebé a tot el món, es va patir un dels pitjors desastres de tota la història. El feixisme, el nacionalsocialisme i el franquisme ens van arrossegar a la tragèdia. Molts dels nostres familiars van patir guerres, empresonaments, exilis, deportacions, repressions, tortures i assassinats només perquè eren d'esquerrers i demòcrates. En parlarem de dos, aragonesos i republicans: Ramón Sigirán Barrau (15/07/1905-05/11/1941) i Marín Poza Alonso (15/04/1911-14/04/1942).

Ramón Sigirán Barrau va ser cosí germà de Ricardo Sigirán de Mur (1899-1937), el nostre avi, un altre damnificat: torturat i assassinat al front d'Aragó per formar part de l'exèrcit republicà. D'altra banda, **Marín Poza Alonso**, cunyat d'Antonia Peiret Costa, la nostra àvia, esposa de Ricardo i cosina-germana de la dona de Marín. Ramon va néixer a Castejón de Sos (Osca), i Marín a Bortalba (Saragossa). Tots dos van recórrer camins similars fins a la mort al camp de Mauthausen-Gusen.

Ramon va treballar com a paleta i era solter. En arribar les tropes franquistes el 1938 a la comarca de la Ribagorça es va amagar i el 1939 va haver de fugir a França amb el seu germà Àngel. Van intentar arribar a casa d'una germana, Concepció, que ja hi vivia. Però els francesos els van detenir i els van dur al camp de Gurs com a *indesitjables*. A Gurs, agricultors francesos hi acudien per reclutar mà d'obra barata. Ramon no va acceptar aquesta opció ni cap altra; no obstant, Àngel es va apuntar a una feina i va romandre per sempre a París, sense tornar a Espanya fins a la mort de Franco.

No es va saber mai quin va ser el camí de Ramon, sabem que, juntament amb Vicente Delgado Fernández, un altre exiliat i després supervivent, va anar a parar als Vosges. Allà, el 1940, tots dos van ser capturats pels alemanys i traslladats a l'Stalog XI-B Fallingbomel, prop de Bremen. Ramon va ser registrat amb el número 41769 i allí va romandre tres mesos abans de sortir en direcció a Mauthausen, on va ingressar el 8 de setembre (número 4315) sent destinat a la pedrera coneguda com *Wienergraben*. Eren *rojos espanyols* i portaven el triangle blau amb la *S* d'espanyol. Ramon va estar poc temps a Mauthausen el 24 de gener de 1941, debilitat, va ser traslladat a Gusen (número 9707) on va morir apallissat, com van relatar

alguns testimonis, el 5 de novembre d'aquell any.

Els seus germans s'hi van interessar i fins al 1943 no van saber el que havia passat. El govern alemany i la Creu Roja van explicar que Ramon havia arribat al camp de Mauthausen i que havia mort a Gusen. Mai no van rebre cap reparació governamental. L'octubre del 2021, a Graus (Ribagorça) i gràcies al Consell Comarcal, l'Amical Mauthausen, el govern aragonès, el mateix ajuntament i diverses organitzacions es va celebrar un acte commemoratiu i es va instal·lar un monument per als 23 deportats de la comarca. El nom de Ramon està gravat a la llista. Prèviament, a l'octubre del 2017, a Castejón de Sos, l'Amical va organitzar un acte en memòria dels deportats locals, el mateix Ramon i Martín Salanova Vidaller nascut a Liri, amb una gran participació.

Marín Poza Alonso va ser funcionari de la República i mestre a Campo, a la Ribagorça. Allistat a l'exèrcit republicà, el seu recorregut va transcórrer per diversos fronts d'Aragó i de Catalunya. A Barcelona va ser un dels fundadors de l'*Escola de guerra* al barri de Sant Andreu.

A l'apropar-se les tropes franquistes, el 1939, amb la Retirada, va passar a França amb Antonio Ferraz Peiret, cunyat seu i protagonista d'una altra història emotiva. Mai més no es van trobar. Marín va anar a parar al camp francès de Bram. Després va ser traslladat al camp de Septfonds on, per no ser retornat a Espanya, es va allistar a la 32a Companyia de Treballadors Estrangers. Destinat a la línia Maginot va ser detingut pels alemanys i enviat a Baccarat i d'allà al Stalog XVII-A Kaisersteinbruch amb el número 81057 d'on va ser deportat a Mauthausen ingressant el 7 d'abril de 1941 (número 4862). El 20 d'octubre va ser traslladat a Gusen (número 13615), on va ser assassinat el 14 d'abril de 1942 i el seu cos incinerat.

El 1954 l'esposa de Marín, Maria Ferraz Peiret, va anar a França on es va trobar amb el seu germà Antonio, que havia estat salvat del camp de concentració d'Agde per Francine, després esposa seva. Aquesta es va interessar pel destí de Marín i per la Creu Roja Internacional es va saber que Marín havia mort a Gusen.

L'esposa de Marín al cap dels anys va rebre d'Alemanya una compensació econòmica de per vida i també una del govern francès. La família va rebre diversos reconeixements en honor del deportat. Maria també va reclamar a la Generalitat de Catalunya una reparació, el 2001. Al final de la seva vida va visitar Mauthausen i a Gusen es va col·locar una làpida al crematori. Tant Maria com el seu fill van ser membres de l'Amical de Mauthausen ■

80 anys després. Més Mauthausen que mai

F. Xavier Menéndez Pablo, director general de Memòria Democràtica. Departament de Justícia i Qualitat Democràtica. Generalitat de Catalunya.

Aquest any 2025, l'expedició catalana i espanyola a Mauthausen ha estat especial. No només per la xifra commemorativa, els 80 anys, fet que li ha donat sens dubte major rellevància i més aflluència de delegacions. Ha estat especial per que l'Amical de Mauthausen, des de Barcelona, ha assolit un nou èxit organitzant una delegació més gran i més cohesionada que mai, amb activistes, familiars, professors i estudiants vinguts de tot Espanya.

I ha estat especial també per que a més de les presències institucionals habituals (govern d'Espanya, Generalitat de Catalunya), aquest any ha assistit una nodrida delegació municipalista d'alcaldes i alcaldesses, de regidors i regidores, i de tècnics, impulsada per la Diputació de Barcelona. Es la primera vegada que es visualitza una participació de les administracions, els ajuntaments, que al cap i a la fi han estat les més actives, al llarg dels anys, en matèria de polítiques públiques de memòria democràtica, i concretament en la recuperació i la reparació de la memòria dels deportats als camps nazis a tot el territori català. Però el que li dona un valor especial a aquesta participació es que la esmentada delegació no ha anat pel seu compte, sinó que s'ha integrat en la delegació de l'Amical, que és la que coordina i lidera la presència espanyola al camp, compartint la seva agenda i convivint amb els seus membres.

Finalment, ha estat un any en que la convivència i l'harmonia institucional entre totes les administracions ha estat perfecte en tots els actes.

Un altre fet diferencial dels actes d'enguany es allò que el president de l'Amical, Joan Calvo, a les reunions nocturnes de la delegació, qualificava com *les circumstàncies d'aquest any*. Certament, la anunciada possible visita del Cap de l'Estat als actes de Mauthausen ha estat planant en les setmanes precedents amb una certa preocupació. Finalment, la visita reial no només no va alterar els actes habituals sinó que el Cap de l'Estat va adaptar-se a la ritualitat dels actes programats. Crec que la Casa Reial ha estat valenta al venir. Sabien al que anaven i no han evitat la inevitable foto: una histò-

rica imatge del Rei d'Espanya amb les banderes republicanes onejant al fons. També ha estat valenta l'Amical de Mauthausen acceptant la invitació de la Casa Reial, cursada a darrera hora, d'acompanyar el Cap de l'Estat dins la comitiva que va visitar els diferents espais del camp. Passat el trasbals, avui podem constatar que córrer aquest risc va ser un encert; si més no, va permetre verbalitzar al Cap de l'Estat la necessitat que l'Estat Espanyol reconegui formalment el dolor i el patiment dels deportats espanyols que el Règim franquista mai va considerar espanyols. Llàstima que la crispació política espanyola, atida per la dreta i l'extrema dreta, no faciliti aquest escenari de reconeixement al més alt nivell, que en qualsevol país assumiria el Cap de l'Estat amb solemnitat i normalitat. També cal dir que la presència reial en cap cas va condicionar els actes de la delegació de l'Amical i no va comportar cap limitació dels drets dels seus integrants.

Em toca fer un esment a l'acte de la Generalitat que com cada any celebrem a primera hora del diumenge a Mauthausen, a la Placa que el Govern de Catalunya va instal·lar el 2017. Jo vaig formar part de la delegació de l'Amical el 2022, però aquest any m'ha correspost l'immens honor d'assistir com a representat de la Generalitat de Catalunya. Com sempre, el nostre acte va ser auster i solemne, i vull reiterar aquí als estudiants de Manresa la seva participació en l'acte. A primera hora de la tarda, vam rebre la visita del Cap de l'Estat a la nostra placa. Des de la Generalitat de Catalunya fem una valoració positiva d'aquesta visita al monument català dedicat als deportats de Mauthausen.

Per acabar, voldria compartir unes reflexions. Ja al 2022 em va sorprendre la nombrosa presència d'uniformats, medalles, penons, banderes institucionals guarnides, bandes i altres elements rituals de nombroses delegacions oficials, que contrastaven amb la nostra delegació, més... digueu-ne... informal, més *kumbaià*, més col·lectiva, més civil. Aquest es el fet diferencial de la nostra delegació. La majoria dels països van ser alliberats del feixisme militarment, per exèrcits o per moviments resistents que foren reconeguts oficialment pels països alliberats. D'aquí el perfil de les seves delegacions. Nosaltres no. Vam patir una dictadura de 40 anys i una transició que no va comportar el reconeixement de les víctimes de la Guerra Civil, dels combatents antifranquistes i dels deportats als camps nazis. Ha estat la societat civil la que s'ha fet seva la celebració anual de l'alliberament de Mauthausen. Va ser la societat civil la que va construir el monument als deportats espanyols. Per tant, avui el protagonisme segueix sent, i ha de continuar així, del teixit associatiu, liderat per l'Amical de Mauthausen, amb la presència principal de familiars de deportats, activistes, docents i estudiants, i a darrera, les diferents administracions públiques, acompanyant i donant suport a la commemoració ■

Viure la memòria per construir futur: La Diputació de Barcelona a Mauthausen

Memòria Democràtica. Diputació de Barcelona

Entre els dies 9 i 12 de maig, per primera vegada una delegació institucional de la Diputació de Barcelona, integrada per 25 càrrecs electes de diferents municipis de la demarcació i 3 diputades provincials, va participar en un viatge als camps de concentració i centres d'extermini nazis d'Hartheim, Ebensee, Gusen i Mathausen. Tot el viatge es va realitzar en el marc dels actes commemoratius del 80è aniversari de l'alliberament dels camps i es va realitzar en col·laboració amb l'Amical de Mauthausen, entitat referent en la recuperació de la memòria de les víctimes republicanes deportades al nostre país.

Aquests espais de memòria, impregnats malauradament d'una càrrega històrica i humana que no pot ser ni reparada ni oblidada, van permetre als representants municipals prendre consciència directa del que va significar la barbàrie nazi i l'exili republicà, especialment la deportació de més de 7.000 catalans i espanyols als camps de concentració, molts dels quals no en van tornar.

Els actes commemoratius, molt emotius, van reunir delegacions d'arreu d'Europa, amb una presència destacada de l'estat espanyol i de les entitats memorialistes catalanes. La presència institucional de la Diputació de Barcelona va reforçar el compromís dels governs locals amb la memòria democràtica, com a eina de pau, drets humans i construcció ciutadana. Alguns dels ajuntaments que formaven part de la delegació van poder col·locar plaques de record a les seves víctimes durant el període més fosc de la història humana. Unes actuacions que van més enllà del simple homenatge, volen ser un fil entre els morts del passat i el seu sacrifici i el present que no pot oblidar que les llibertats no es regalen, es conquereixen.

La valoració del viatge ha estat molt positiva: tant pel que fa al coneixement adquirit com per la possibilitat de compartir reflexions i estratègies comunes entre municipis. Però, sobretot, per la determinació compartida de continuar treballant conjuntament amb l'Amical de Mauthausen en projectes pedagògics i de sensibilització de la població, especialment els més joves.

Des d'aquesta premissa la Diputació de Barcelona es proposa dedicar una part significativa dels esforços del seu Programa de Memòria Democràtica al desenvolupament de propostes educatives dirigides als joves, perquè coneguin el passat, entenguin la fragilitat de la democràcia i siguin capaços de defensar-la davant qualsevol forma de totalitarisme.

Des de la Diputació de Barcelona, considerem que la

memòria democràtica no pot restar confinada als espais commemoratius o als àmbits especialitzats. Cal que arribi a les aules, a les famílies, al teixit social. I especialment, cal que interpel·li les generacions joves que avui es formen com a ciutadans i ciutadanes. Per això, impulsarem un seguit de propostes concretes orientades a reforçar la dimensió educativa dels espais de memòria i dels programes memorialistes a la província de Barcelona i formen part d'una estratègia global per fer que la memòria democràtica sigui un instrument actiu per a la formació crítica, el pensament lliure i la cultura de pau.

Entre aquestes accions, destaquem:

- Subvencionar viatges escolars a espais de memòria de la província. Volem facilitar que els nois i noies de 4t d'ESO, en el seu darrer any d'educació obligatòria, puguin visitar espais de memòria ubicats arreu del territori. Es tracta de sortides escolars a llocs que han estat escenari o testimoni de la repressió franquista, la resistència democràtica o l'exili, acompanyades de materials didàctics específics. Aquests materials seran elaborats en col·laboració amb el DEMD (Grup de treball de Departament d'Educació i Formació Professional i el Memorial Democràtic) i vinculats als continguts curriculars de secundària, reforçant així el treball que ja es fa als centres.

- Ampliar els acords amb entitats memorialistes per a viatges pedagògics. Des de fa anys, col·laborem amb diverses entitats memorialistes que organitzen viatges pedagògics als camps d'extermini nazis, com Mauthausen o Ravensbrück. Ens proposem enfortir i ampliar aquests acords, facilitant l'accés de més centres educatius i estudiants a aquestes experiències profundament transformadores.

- Treballar de la mà amb la Generalitat per multiplicar esforços. Reforçarem la col·laboració amb la Direcció General de Memòria Democràtica i amb el Memorial Democràtic per fer arribar les activitats de memòria als centres educatius d'una manera més coordinada i eficaç. Volem sumar capacitats, però encara més, volem multiplicar resultats. És en la col·laboració entre institucions on la memòria democràtica pot assolir el seu veritable potencial educador.

- Ajuts municipals amb enfocament educatiu. Ens fixem com a objectiu que qualsevol suport material o expositiu que atorguem als ajuntaments, ja sigui una mostra, una placa, una ruta o una intervenció patrimonial, vagi acompanyat de material didàctic complementari. Perquè el nostre compromís principal és amb l'educació: volem que cada acció memorialista sigui una oportunitat pedagògica real per a escoles, instituts i ciutadania.

Recordar no és només honorar el passat, sinó prevenir el futur. El compromís amb la memòria és un deure democràtic i aquesta obligació traspasa totes les generacions, els morts només poden assolir el seu consol en un present de llibertats i en un futur encara més lliure. La Diputació una institució que ha defensat sempre el nostre país, a la nostra ciutadania i que representa la pluralitat de la nostra societat ha de ser un element vertebrador de la lluita democràtica ■

El Baix Llobregat homenatja els seus deportats als camps de concentració nazi amb la instal·lació d'una placa a Gusen

(CECBLL - Amical Mauthausen-Consejo Comarcal - XMDBL)

Maribel Ollé, sòcia i coordinadora de la investigació Exili i deportació al Baix Llobregat del CECBLL

Coincidint amb el dia d'Europa, el 9 de maig un grup del Centre d'Estudis Comarcals del Baix Llobregat (CECBLL) iniciàvem un esperat viatge de quatre dies amb l'Amical, integrats en l'expedició de 200 persones que aquest any viatjaven amb ells a Mauthausen, amb motiu de la commemoració del 80è aniversari de l'alliberament dels camps.

El viatge era la culminació de la recerca col·lectiva *Exili i deportació al Baix Llobregat* que ha impulsat el CECBLL, amb el propòsit de conèixer els camps i senyalitzar per primer cop en els seus murs l'empresonament i mort dels baixllobregatins que hi foren deportats. El grup l'integràvem participants en la recerca, acompanyants seus, i membres de la Junta i direcció del Centre, en nombre de 25. Els llaços amb l'Amical venen donats sobretot per la representació del seu secretari, Isidoro Teruel, a la Xarxa de Memòria Democràtica del Baix Llobregat (Consell Comarcal, CECBLL, Ajuntaments, Associacions de memòria...), on coordina la base de dades de deportats del Baix Llobregat.

El projecte de portar-hi una placa era compartit amb l'Amical i el Consell Comarcal del Baix Llobregat, a fi de donar a l'acte el màxim de legitimitat memorial i representativitat comarcal.

Els camps de Mauthausen i Gusen representen el principal lloc de deportació dels nostres deportats, com el de la resta de catalans i espanyols; del centenar de deportats del Baix Llobregat que coneixem avui, 91 hi foren deportats.

La presència de la delegació de la Diputació, encapçalada per Lourdes Borrell (diputada de Memòria Democràtica), amb alcaldes i regidors de la comarca, d'Esparreguera, Olesa, Esplugues, Viladecans i Molins de Rei, donà encara més representació i acompanyament a l'homenatge que havíem vingut a fer.

El segon dia de l'itinerari memorial, el 10, fou l'acordat per instal·lar la placa a Gusen, al lloc més factible suggerit. A la tarda, arribats d'Ebensee, i abans que comencessin els homenatges programats, al crematori de petites dimensions de Gusen, ple de gent, procedirem a col·locar en una zona lliure d'una paret la placa d'homenatge als deportats del Baix Llobregat.

En aquesta placa permanent hem deixat constància del captiveri als camps nazis d'un centenar de baixllobregatins, procedents de 21 poblacions de la comarca, la majoria, 91, a Mauthausen, dels quals 67 foren assassinats: 45 a Gusen, 12 gasejats a Hartheim, 9 a Mauthausen, i 1 a Ebensee. Dos altres deportats moriren en camps alemanys, un a Buchenwald, i un altre a Flossenbürg. La placa té un codi QR que enllaça amb el llistat de deportats de la XMDBL, que es va actualitzant.

També acompanyarem Maite Canalda (del grup de recerca) en la col·locació d'una placa, al costat de la nostra, d'homenatge als deportats de Gandesa.

Continuarem l'homenatge, difícil de prosseguir a l'interior, a l'espai memorial exterior, amb uns breus parlaments d'Isidoro Teruel, per l'Amical, d'Eva Martínez per part del Consell Comarcal, i de Genoveva Català per part de la presidència del CECBL, acompanyats també per la consellera de Memòria democràtica del Consell Comarcal, i pels alcaldes i regidors de la comarca.

El quart i darrer dia, el 12, en què tornarem al camp central per conèixer els seus espais, vam poder completar l'homenatge als deportats de la comarca amb la lectura dels seus noms per part dels membres de la recerca, davant la placa de la Generalitat de Catalunya, i dipositar-hi flors per a ells, i per a tots els catalans.

La satisfacció i agraïment de tots a l'Amical per haver pogut participar en aquest viatge és gran, tant per la senyalització aconseguida, com pel recorregut memorial i històric realitzat, que ha comportat aprenentatges i impactes que ens interpel·len a tots ■

Placa d'homenatge als deportats del Baix Llobregat deportats als camps de concentració nazis, instal·lada al crematori de Gusen el 10 de maig de 2025

Mauthausen, 2025: Expectatives i valoracions dels estudiants

Com en anys anteriors, la presència d'estudiants al viatge a Mauthausen ha estat molt important. Van viatjar joves d'ensenyament secundari d'Aragó, Catalunya, Extremadura i el País Valencià: INS Reyes Católicos de Ejea de los Caballeros; INS Miguel Catalán de Saragossa; INS Can Roca, INS Pere Viver i INS Torre del Palau de Terrassa; INS Forat del Vent de Cerdanyola del Vallès; INS Almenar d'Almenar; Col·legi El Carme, INS Caparrella, INS Guindàvols, INS Màrius Torres, INS Lladonosa i INS Manuel Montsuar de Lleida; Institut-Escola Oliana d'Oliana; IES Donoso Cortés de Don Benito; Cristo Crucificado de Valverde de Leganés; i l'IES Enric Valor de Pego.

Tots els estudiants i alguns professors han enviat textos a l'Amical explicant les seves expectatives davant del viatge i relatant-ne les cròniques després de la realització. Alguns també van respondre una enquesta de valoració del viatge. Aquesta informació ja és als nostres arxius, a disposició de qui la vulgui consultar. Per a l'Amical és molt important: per una banda, ens reafirma en la importància d'aquest viatge, en la petjada que deixa, especialment als joves; i, de l'altra, ens ajuda a millorar aspectes relacionats amb la programació i el desenvolupament.

Als seus escrits agraeixen la feina de la nostra Amical i l'oportunitat de viure una experiència única, com és participar en el viatge de record i compromís al camp de Mauthausen al 80è aniversari del seu alliberament. Alguns també manifesten el seu agraïment a les administracions que han fet possible aquest viatge amb les seves subvencions; i se senten privilegiats per haver estat escollits per participar en un projecte tan interessant i emotiu.

Pel que fa a les expectatives, els estudiants diuen: *sento que formo part d'una cosa molt gran; no és un viatge de plaer, sinó un viatge d'aprendre i reflexionar; esperem aprendre, per descomptat, conèixer els fets, els noms, les dades; veure amb els nostres propis ulls allò que fins ara només vam conèixer a través de llibres o documentals: els filats, els barracons, les torres de vigilància, les empremtes de l'horror. ..*

Però el que realment esperem és sentir; sentir el pes de la memòria, del que mai no devia passar. Molts destaquen la impressió que creuen que els produirà ser presents en un espai carregat d'història, dolor i resistència.

Alguns entenen el viatge a Mauthausen com una declaració d'intencions, una reafirmació de valors i una manera de mantenir viva la memòria dels qui van lluitar, fins i tot des del patiment més extrem, per la llibertat, la dignitat i la democràcia.

Tots valoren el fet de poder compartir vivències amb gent que hi va tenir familiars, ja que conèixer testimonis i relats personals ens permetrà acostar-nos encara més a aquesta realitat tan dura però necessària de recordar. Alguns relacionen el passat i el present: necessitem que certes ideologies que van fer els camps i altres barbàries no s'introdueixin novament a la nostra societat.

La valoració del viatge en tots els casos és positiva. Molts diuen que ha estat commovedor, transformador, emotiu... que no ho oblidaran mai, que els ha fet mirar el món d'una altra manera. Indiquen que aquest viatge no ha estat un tour per llocs històrics ni un viatge de plaer, sinó una vivència profunda, carregada d'emocions, silencis, reflexions i un fort sentit de responsabilitat. També que el viatge ens ha ajudat a conscienciar-nos, encara més, de les atrocitats comeses pel

nazisme i ens ha servit per prendre pols i informar els nostres companys sobre els fets d'aquest passat tan sinistre de la història recent. Som el futur i no hem de permetre una altra barbaritat com la que va passar.

Segons les seves cròniques, el primer impacte el van tenir a Hartheim, un preciós castell que amaga una horrible història entre els seus murs. El segon, a l'estació de Mauthausen. Molts, mentre es desenvolupava l'acte d'homenatge, s'imaginaven els deportats baixant del tren famolencs, cansats, sense saber l'infern a què anaven dirigits. Diuen que només de pensar-ho els va envair la tristesa.

A casa d'Anna Pointner van apreciar la valentia que va tenir en guardar els negatius que havien robat Francesc Boix i altres companys de Mauthausen.

Tots els estudiants destaquen la impressió que els van produir els túnels d'Ebensee, la ubicació i l'acte d'homenatge realitzat a l'interior. Diuen que va ser un moment esglaiador. Un estudiant apunta: em va sorprendre

dre molt el lloc on es trobaven aquests túnels ja que a pocs metres de l'entrada del túnel hi ha un gran llac envoltat de muntanyes que em va fascinar. Un lloc idíl·lic, en què semblava mentida que s'haguessin comès semblants barbaritats. Un altre diu que la simple idea de forçar milers de presoners a excavar amb pics i pales un túnel d'aquelles magnituds em va deixar atònit.

Gusen també ens va deixar gelats: un camp que, a diferència de Mauthausen, ha estat pràcticament absorbit per un barri residencial. El que més ens va impactar va ser que al lloc on abans hi havia barracons, cambres de gas i filats, avui hi ha cases i jardins. Tot i que hi ha un espai commemoratiu que recorda l'existència del camp de concentració i s'han fet esforços per preservar la memòria, sentim una gran tristesa en veure com el temps i la indiferència gairebé han pogut esborrar un lloc tan important. Ens va fer pensar en la fragilitat de la memòria i la nostra responsabilitat de mantenir-la viva. Alguns es pregunten com hi ha persones que poden viure a ca-

la lectura del poema, vaig sentir una emoció molt intensa. Veure l'espai des de dalt, imaginar la duresa de la feina forçada, les caigudes, el fred, la gana... És una imatge que no crec que pugui oblidar mai. L'acte de deixar-hi un record, una flor, una espelma ens va fer connectar de manera molt directa amb el patiment que aquell lloc representa.

La visita al camp de Mauthausen de dilluns també va commoure els estudiants: cada espai, cada sala, cada passadís, cada pedra del camp ens va pertorbar, trastornar, estremir, ens va colpejar l'ànima i el cor. La commoció que sentim els companys i companyes en entrar a les dutxes és difícil de descriure. Com un nus a la gola que ens deixava sense respiració i que ens feia encongir-nos. Vam rebre un conjunt d'emocions i sentiments que ens va obligar a tancar els ulls i asseure'ns en aquell espai, on encara podem sentir els crits d'angoixa i desesperació, imaginar-nos el dolor i la incredulitat que havien de sentir en ser-hi, lluny de les seves famílies sense una mica d'afecte, d'amor o d'empatia.

Una estudiant diu que una de les coses que més el va afectar va ser veure els noms, les fotografies, les dates. Donar cara i nom a les víctimes et fa entendre que no parlem de números, sinó de vides truncades, de famílies trencades, de futurs robats. I entre aquestes plaques hi havia noms de republicans espanyols, catalans, gent del nostre país que va lluitar per la llibertat i que va acabar tro-

ses situades al mateix lloc on fa no tants anys hi va haver un camp de concentració nazi. Altres parlen de la impotència que els va generar veure aquest espai, del qual havien sentit a parlar poc a classe: sembla com si algú hagués volgut esborrar la història, fer veure que no va passar: i això em va fer més conscient de la importància de preservar la memòria.

Dels actes internacionals en destaquen la desfilara: desfilars per l'interior del camp, amb les banderes, juntament amb persones de totes les edats i procedències, va ser una experiència que ens va emocionar profundament. Persones de molts països, llengües i edats hi eren per recordar i rendir respecte a totes aquelles persones que van ser els protagonistes d'un dels capítols més foscos de la història europea. Alguns estudiants, pocs, són crítics amb els discursos (buits, segons ells) d'alguns dels polítics que van participar als homenatges institucionals.

Tots els estudiants descriuen emocions intenses en visitar l'escala i l pedrera: allà, sobre l'escala de la mort, amb el silenci només trencat per

bant la mort tan lluny de casa.

Abans del viatge molts manifestaven el desig de conèixer familiars dels deportats. Un cop finalitzat el viatge, destaquen amb gran satisfacció les trobades, les converses amb els familiars. Els ha sorprès la seva perseverança, el seu interès per mantenir viva la memòria dels deportats i reivindicar-ne la dignitat.

Tanquem aquest article amb aquestes paraules: m'emporto molt aprenentatge i una sensació d'urgència: explicar, fer memòria, no callar. Aquest viatge m'ha deixat clar que, si nosaltres no parlem, si no compartim, si no denunciem... la història es pot repetir. I això, simplement, no ens ho podem permetre ■

Ravensbrück 2025. Record i homenatge a les dones espanyoles deportades

L'abril del 2003 l'Amical va organitzar un viatge de record i compromís al camp de Ravensbrück, acompanyant Neus Català. Va ser la primera experiència de viatges amb estudiants. Una experiència que es va valorar molt positivament. Aquest any, i en el marc del 80è aniversari de l'alliberament dels camps nazis, l'Amical ha tornat a organitzar un viatge a Ravensbrück, amb l'objectiu de retre homenatge a les dones esclavitzades i assassinades en aquest lloc. A l'organització d'aquest viatge també va participar l'Amical de Ravensbrück.

El viatge es va fer del 2 al 5 de maig. Com en els viatges a Mauthausen, que es realitzen cada any, hi participaren familiars, estudiants de l'INS Neus Català de Cornellà de Llobregat (Barcelona), periodistes, socis i amics de les Amicals de Mauthausen i de Ravensbrück, representants de la Fundació Neus Català, del Memorial Democràtic de Catalunya, de la Delegació del Govern de Catalunya a Alemanya...

La primera activitat d'aquest viatge es va fer a l'Ambaixada d'Espanya a Berlín. Hi va haver un col·loqui sobre la deportació de les dones als camps nazis, amb la participació de Margarita Català, filla de Neus Català i presidenta de l'Amical de Ravensbrück; Àlex Rigol, membre de la junta de la nostra Amical; Mar Trallero, membre del Grup de Recerca d'Estudis de l'Exili Literari; i Ricard Valentí, president de l'Ass. Rromanipe's de Barcelona. L'Amical de Mauthausen agraeix a l'Ambaixada la seva amable acollida i ajuda en el desenvolupament del viatge.

La segona va ser una visita guiada al camp i homenatges al mur (espai d'Espanya), a la placa de la Generalitat de Catalunya i a la placa de les dones gitanes. Els estudiants que participaven en el viatge van realitzar una emocionant ofrena floral al llac.

Tot el grup va participar als actes internacionals de commemoració del 80è aniversari de l'alliberament del camp, així com a la inauguració de l'exposició *Dones a Ravensbrück* a la seu de la Delegació del Govern de Catalunya a Alemanya.

En aquest viatge estava previst que el govern d'Espanya col·loqués una placa, a l'espai d'Espanya, en record de les dones espanyoles deportades a aquest camp nazi. Una iniciativa d'Amical de Mauthausen i

Amical de Ravensbrück. Per motius diversos no es va poder fer. La placa es va col·locar dos mesos després, el 3 de juliol, en un acte presidit pel ministre de Política Territorial i Memòria Democràtica Àngel Víctor Torres, el secretari d'Estat de Memòria Democràtica, Fernando Martínez, l'ambaixador d'Espanya a Alemanya, Pascual Navarro, i també membres de la junta directiva de la nostra associació. A continuació, reproduïm uns fragments del discurs que va fer la nostra vicepresidenta, Concha Díaz Berzosa, a l'acte de col·locació de la placa:

Som aquí reunits per recordar i ratificar el nostre compromís.

Foren dones del seu temps, lliures, de totes les edats i classes socials i dels llocs més diversos d'Espanya, es van veure immerses en el remolí de canvis socials, culturals, econòmics i polítics que va portar la República de 1931. En els primers mesos de 1939, per la pèrdua imminent de la guerra d'Espanya, es van veure obligades a l'exili.

Mestres, doctores, infermeres, intel·lectuals, milicianes, etc., juntament amb dones anònimes que van saber mantenir la voluntat de resistència davant del feixisme des de la reraguarda.

La inhòspita recepció a França no va impedir que, a partir de l'ocupació alemanya el maig del 1940, amb una actitud de continuïtat en la defensa dels valors de la República i de l'antifeixisme, moltes passessin a nodrir les xarxes de la resistència, a la zona ocupada i a la zona lliure, -unes 300 dones van participar-hi, especialment Nantes-, i a les xarxes d'evasió, principalment per ajudar a passar la frontera als aviadors aliats, a jueus, i a altres perseguits per les autoritats de Vichy i Alemanya.

Totes elles van pagar un alt preu, van ser detingudes, torturades, jutjades per tribunals militars nazis, assassinades, i unes 130 van ser deportades als camps de concentració nazis, principalment a Ravensbrück, on van mantenir els seus ideals i van resistir en les situacions més adverses: reconstruint formes d'organització clandestines, posant en marxa accions de solidaritat política entre elles i amb altres col·lectius. Tot i la seva participació en la victòria, els interessos geoestratègics dels vencedors del nazi-feixisme, aquell 8 de maig, van truncar el seu retorn a una Espanya lliure, i la gran majoria de dones, igual que els homes, es va veure obligades a un llarg i permanent exili. Solament uns pocs centenars d'homes i algunes dones van tornar a Espanya, -i per dignitat i per a complir els seus compromisos-, fundaren la nostra associació, el 1962, per preservar la memòria de les víctimes espanyoles del nazisme, difondre les causes de la seva persecució i deportació, defensar els seus drets i promoure els valors de la llibertat, la justícia, la igualtat, la pau i la solidaritat internacio-

nal; contribuint així a la formació cívica i democràtica de totes les generacions, especialment les joves.

Vull esmentar especialment Constanza Martínez, Mercedes Núñez Targa, Neus Català que van formar part de la junta directiva de la nostra associació des del 1978 –any de la nostra legalització– i Monserrat Roig que, ja el 1977, va visibilitzar la deportació femenina al seu llibre “Els catalans als camps nazis”.

Un cop més, ratifiquem el nostre compromís indefugible amb el mandat dels supervivents i que el Jurament de Mauthausen ens guïi en aquests temps de mort, pobresa i indiferència:

“La pau i la llibertat són les garanties de la felicitat dels pobles, i la construcció del món sobre noves bases de justícia social i nacional és l'únic camí per a la col·laboració pacífica dels Estats i dels pobles.

Visca la solidaritat internacional! Visca la llibertat!”

Auschwitz: llocs de memòria i drets humans

Visita al camp de Plazow

Aquest projecte de l'institut Francisco de Goya de Barcelona de sensibilització en defensa dels Drets Humans i la cultura de la Pau forma part del Programa d'estudi de la Deportació Republicana als camps nazis i de l'Holocaust i compta amb la col·laboració de l'Amical de Mauthausen i altres camps.

Amb aquest projecte es vol apropar els estudiants a aquests espais de memòria que els ajudin a entendre la transcendència de l'aposta pels drets i les llibertats democràtiques que inspiren la nostra societat. L'objectiu final és contribuir a construir una societat més justa, més solidària i responsable, mitjançant una educació per a la solidaritat i la pau.

Els alumnes acompanyats per experts de l'Amical de Mauthausen i altres camps van visitar, del 20 al 24 de maig, l'antic barri jueu de Cracòvia, el que queda

del mur del gueto, l'*Apteka pod Orlem*, antiga farmàcia a les portes del gueto convertida en lloc de memòria, la plaça dels Herois del Gueto, que era el lloc on els nazis feien la selecció de les persones aptes per a treballar i les que havien de ser transferides a Auschwitz, en aquesta plaça hi ha el *Monument a les Cadires*; l'Antiga fàbrica d'Oskar Schindler, avui museu; el camp de Plazow i els camps d'Auschwitz i Auschwitz-Birkenau, on per finalitzar el projecte els alumnes van realitzar un taller pedagògic amb experts del Memorial.

Els alumnes de l'INS Francisco de Goya juntament amb els membres d'Amical de Mauthausen i altres camps van realitzar diferents actes d'homenatge a les víctimes de la barbàrie nazi ■

Trobada de joves a Buchenwald: Amical Mauthausen – FIR

Una delegació de l'Amical de Mauthausen i altres camps, amb un grup d'estudiants de diferents centres educatius i tècnics municipals de Santa Coloma de Gramenet, participà del 4 al 7 d'abril a la trobada de joves europeus que va organitzar la Federació Internacional de Resistents (FIR) en el marc dels actes de commemoració de l'alliberament del camp de Buchenwald. Entre les activitats realitzades, cal destacar la visita realitzada a les instal·lacions del camp en la qual els feu de guia l'Àlex Rigol, membre de la Junta de la nostra associació ■

INFORMACIONS

La Fiscalia de Drets Humans i Memòria Democràtica investigarà la mort de milers d'espanyols als camps nazis

Nota de la Fiscalia: La Fiscal de Sala de Drets Humans i Memòria Democràtica, Dolores Delgado, en compliment del que disposa la llei de Memòria Democràtica, ha incoat diligències de recerca per aclarir les responsabilitats pertinents i l'existència d'una possible estratègia conjunta entre la dictadura espanyola encapçalada per Francisco Franco i el Règim de Nazi en la detenció, i posterior trasllat de milers d'espanyols exiliats a França, a diferents camps d'extermini. Entre aquests camps van destacar Mauthausen i Gusen, tots dos a Àustria, on van ser sotmesos a treballs forçats, tortura, desaparició i assassinat.

La Fiscal de Sala va sol·licitar al fiscal general lide­rar aquesta investigació després de prendre coneixement de l'expedient tramitat per la Magistrada del Registre Civil Central per a la inscripció de la defunció dels 4.435 espanyols morts, principalment en aquells camps, molts dels quals encara no s'han pogut identificar.

La incoació d'aquestes diligències, que pretén aclarir aquestes greus violacions del Dret Internacional dels Drets Humans i del Dret Internacional Humanitari comeses en el context de crims contra la humanitat, coincideix amb la celebració del 80è aniversari de

La fiscal de DEHH i Memòria Democràtica i el Fiscal General de l'Estat parlant amb un grup d'estudiants a Gusen

l'alliberament del camp d'extermini de Mauthausen.

Es tracta de la primera recerca oficial d'un organisme estatal i des de l'Amical de Mauthausen considerem que és una mesura totalment necessària, però que arriba massa tard. En una reunió mantinguda a la seu de la Fiscalia, a principis del mes de juliol, li vam transmetre a la Fiscal, Dolores Delgado, la nostra total col·laboració en tot allò que estigui a les nostres mans per dilucidar aquella responsabilitat, ja que les complicitats que hi va haver entre el règim de Franco, el de Vichy i el de Hitler van ser evidents i estan fora de dubte ■

80 aniversari alliberament d'Itàlia

La secció espanyola d'Associazione Nazionale Partigiani d'Itàlia (ANPI) va organitzar un acte públic a la plaça del Rei de Barcelona per commemorar el 80è aniversari de l'alliberament d'Itàlia. Van intervenir en representació de les institucions Ferran Pedret (Parlament de Catalunya) i Jordi Font (Memorial Democràtic) i en nom de les associacions van prendre la paraula Alberto Pellegrini (ANPI-Espanya), Carles Vallejo (Associació Catalana de Persones Expresses Polítiques del Franquisme) i el nostre president, Joan

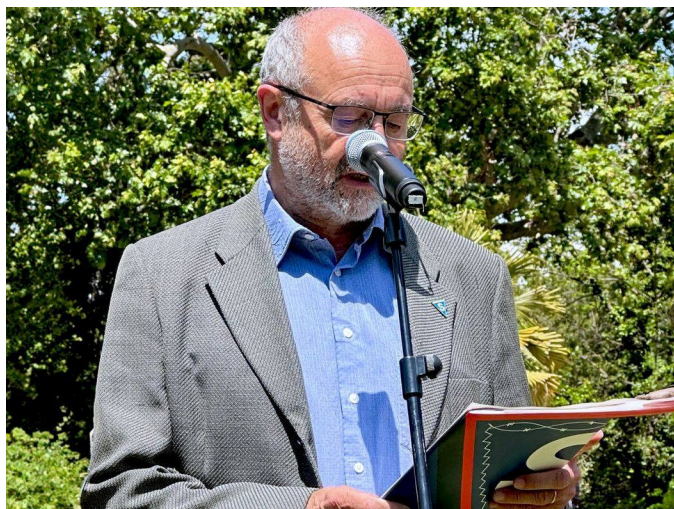
M. Calvo, en representació de l'Amical de Mauthausen i altres camps) ■

Aniversari final SGM al Parlament

El dia 8 de maig, el Parlament de Catalunya va commemorar el 80è aniversari de la finalització de la Segona Guerra Mundial. Una commemoració que se celebra anualment davant del monument erigit en memòria dels combatents catalans a la Primera Guerra Mundial, ubicat al Parc de la Ciutadella, als voltants del Parlament. El president del Parlament, Josep Rull, va presidir l'acte. Va intervenir en nom de les associacions el nostre president, Joan M. Calvo, que va posar en valor la lluita dels nostres exiliats contra el feixisme i el nazisme, les dificultats que van tenir una vegada acabada la SGM per recuperar una vida quotidiana que, forçosament, va haver de continuar a l'exili per la pervivència de la dictadura franquista. La seva intervenció a:

<https://amical-mauthausen.org/ca/discurs-commemoracio-80-aniversari-final-de-la-segona-guerra-mundial-al-parlament-de-catalunya/>

Francesc Boix. Fotografia i militància política

L'associació *Francesc Boix. Memòria Democràtica*, creada al districte del Poble-sec de Barcelona, durant el mes de maig passat va organitzar unes jornades dedicades a Francesc Boix al 80è aniversari de l'alliberament dels camps. A la sessió celebrada el 14 de maig al Museu d'Història de Catalunya es va fer un recorregut vital de la seva figura en què van interve-

nir els historiadors Josep Fabra i Pol Gallito i el president de l'Amical, Joan M. Calvo, que va explicar la procedència i les característiques del fons fotogràfic de Boix, dipositat al Museu per l'Amical fa més de dues dècades. L'acte el va presentar el director del Museu, Josep Fabra, i el va tancar el director del Memorial Democràtic, Jordi Font ■

Nova publicació d'ADEE

Recentment, s'ha publicat el IV volum de la col·lecció *Talento y exilio: la diáspora del conocimiento* editat per l'Associació Descendents de l'Exili Espanyol (ADDE), coordinat per Pedro López i Pilar Nova. En aquesta ocasió s'han recollit 43 microbiografies de la diàspora republicana i, entre elles, la de Secundina Barceló Martorell, terolesa

establerta a Barcelona i supervivent del camp nazi de Ravensbrück, escrita per Joan M. Calvo, d'Amical de Mauthausen i altres camps, i una altra dedicada al doctor Vicente Parra Pilar Nova Melle ■

Jornades sobre Palestina al Parlament Europeu

Els dies 28 i 29 d'abril, la nostra companya de la Junta, Àngels Rabadà, va representar l'Amical a les jornades internacionals. *Hem d'anomenar-ho genocidi?* organitzades al Parlament Europeu pel grup dels Verds. Va ser l'eurodiputat Jaume Asens qui va convidar l'Amical de Mauthausen que va assistir juntament amb altres entitats a aquest esdeveniment que va comptar amb la participació d'experts en dret internacional, personal sanitari, activistes i advocats que van analitzar la situació a Gaza. En finalitzar les jornades es va anunciar l'elaboració d'un informe per ser presentat a la Cort Penal Internacional i a la Co-

missió Europea per activar mecanismes per retre comptes, exigir un embargament d'armes i augmentar la pressió institucional davant del genocidi en curs.

L'Amical de Mauthausen davant la greu situació per la qual travessa la població civil de Gaza, va publicar el 3 de juny un comunicat que es pot descarregar al següent enllaç:

<https://amical-mauthausen.org/comunicado-de-amical-de-mauthausen-y-otros-campos-ante-la-situacion-en-gaza/>

Ateneu de Memòria Popular (AMP)

Amb motiu de l'aniversari de la proclamació de la Segona República l'Ateneu de Memòria Popular, entitat de la qual l'Amical és membre fundador, va publicar un document de reflexió sota el títol *50 anys sense Franco: la memòria com a dret i compromís democràtic* al qual es pot accedir al següent enllaç:

https://drive.google.com/file/d/1q2PCxGGr71SxAY_K-2Zq-F6jyjGtxWqY/view

A l'última assemblea de l'entitat es va produir el relleu a la presidència de la Junta que va passar d'Angelina Puig i Valls, que exercia el càrrec des de la fundació de l'Ateneu, a Toni Coll Tort, membre de l'anterior Junta. Des de l'Amical volem mostrar el nostre agraïment a Angelina pel treball de coordinació que ha dut a terme i a Toni, manifestar-li el nostre suport i col·laboració per continuar mantenint viva la ingent activitat desenvolupada des de l'Ateneu ■

Presentació llibre de Sara J. Brenneis

A la Model-Espai de Memòria, el dia 6 de maig es va fer la presentació del llibre: *Espanoles en Mauthausen. Representaciones de un campo de concentración nazi, 1940-2018*, de Sara J. Brenneis. L'autora ofereix una anàlisi històrica, crítica i cronològica d'una obra gairebé desconeguda: els relats dels supervivents en cartes, obres d'art, llibres de memòries, pel·lícules, etc. que il·lustren com han anat descobrint la relació del Govern de Franco amb els nazis i el seu paper en la victimització dels espanyols a Mauthausen. L'acte de presentació va comptar amb

la presència de l'autora, acompanyada del director del Memorial Democràtic, Jordi Font, el cap de Continguts, Educació i Projectes del Memorial Democràtic, Josep Calvet, i Àlex Rigol, membre de la Junta de l'Amical de Mauthausen i altres camps ■

PROJECTES

Presentació web: Castellano-manxecs deportats

El dia 5 de maig, a la Biblioteca Regional ubicada a l'Alcázar de Toledo es va presentar una base de dades interactiva que documenta la vida de prop de 862 castellano-manxecs deportats als camps nazis entre 1940 i 1945. Inclou informació individual detallada: lloc i data de naixement, afiliació política o sindical, pas per camp de mort o alliberament, i notes biogràfiques.

El projecte integra dades de l'Amical, d'arxius d'Espanya, França, Alemanya, Àustria, Mèxic i els EUA, amb la participació de la Universitat d'Alcalá, el Fòrum per la Memòria de Guadalajara i l'ARMH de Conca. Aquest projecte està coordinat per Julián González Fraile, delegat a de l'Amical a Castella-la Manxa i compta amb la participació de Joan M. Calvo, de Xulio García Bilbao (soci de l'Amical i membre del Fòrum per la Memòria de Guadalajara), Ana Esteban García (ARMH de Conca) i Luis Calvillo, membre de l'Amical resident a Alemanya. La viceconsellera de Cultura de Castella-la Manxa, Carmen

Teresa Olmedo, va presidir l'acte i va reconèixer-ne el significat.

La base de dades inclou 864 deportats documentats, dels quals aproximadament el 63% van morir als camps i un 37% van ser alliberats. Les procedències per província: Toledo (297), Albacete (173), Ciudad Real (162), Guadalajara (129), Conca (93) i altres pendents. El camp principal va ser

Mauthausen, amb 757 castellà manxecs deportats allí, dels quals uns 237 van ser alliberats.

La presentació del 5 de maig a l'Alcázar de Toledo representa un acte de memòria col·lectiva i reparació històrica, consolidant una base de dades que honra els deportats castellanomanxecs i posa a disposició de la societat una eina imprescindible per preservar-ne el llegat. Va tenir una gran repercussió mediàtica i al següent enllaç es pot veure un resum de la presentació:

<https://www.youtube.com/watch?v=OFvBqsU4mbs>

Records contra l'oblit: 80 anys fent història

La nostra Amical ha col·laborat a la campanya *Records contra l'oblit: 80 anys fent història*, realitzada per l'Oficina del Parlament Europeu a Barcelona. Una campanya que va implicar la realització i difusió de 10 vídeos protagonitzats per joves vinculats a la nostra associació. Vídeos sobre diversos aspectes de la deportació republicana als camps nazis i, també, sobre l'Holocaust. La nostra col·laboració va consistir a definir els continguts de cada peça i a proporcionar els protagonistes.

La campanya es va publicar, al maig, a Instagram i a

Facebook obtenint un gran èxit. Alguns vídeos s'aproparen al mig milió de visualitzacions. En total se'n van assolir més de tres milions. Segons els tècnics que van realitzar la campanya, les interaccions que hi va haver als vídeos demostren que la part emocional va funcionar i que el missatge difós hi va connectar. Tot això ens porta a pensar que hem de dissenyar projectes similars per a les xarxes socials, espais on es mou la gent la gent jove.

Els vídeos es poden veure a:

<https://www.instagram.com/amicalmauthausen/?hl=es>

Projecte Stolpersteine – Barcelona

Les Stolpersteine serveixen per recordar i homenajar les víctimes de la deportació als camps nazis a tot Europa. El 2021, la Ciutat de Barcelona va posar en marxa el programa Stolpersteine-Barcelona amb la instal·lació de nou d'elles en memòria d'altres persones nascudes o residents a Barcelona que van ser deportades a camps de concentració nazis. Un projecte impulsat per la regidoria de Memòria Democràtica, Amical de Mauthausen i altres camps, Amical de Ravensbrück i el Consorci d'Educació de Barcelona i que compta amb la participació de familiars de les víctimes, si han estat localitzades. Aquest projecte es va pensar donant protagonisme a l'alumnat d'instituts de secundària de la ciutat.

mians, Josep Colomé, Ramon Garcia, Jaume Ayala, Francesc Farré, Joan Riba i els germans Francesc Sariñena, Manuel Sariñena y Josep Sariñena. Als actes de col·locació hi han participat nombroses entitats cíviques i socials de la ciutat de Barcelona i nombrosos familiars de les persones deportades arribades de França i de diferents poblacions de Catalunya i de la resta d'Espanya. Un cop més, l'Amical de Mauthausen i altres camps i de totes les víctimes del nazisme d'Espanya ha mostrat, mitjançant aquest projecte, que el treball rigorós serveix per arribar als alumnes, a la resta de la comunitat educativa i a la societat; i ahora es valora com a molt positiva la relació d'empatia entre els familiars i els

El projecte es va ampliar durant el curs 2022-23 amb la incorporació de nous instituts de diferents districtes de la ciutat i ha tingut continuïtat en aquest curs en què han participat alumnes dels instituts: *Teresa Pàmies*, *Icària*, *Sicília* i *XXV Olimpíada*. Els deportats, la trajectòria dels quals han treballat els alumnes dins del context de la deportació, han estat: Denise Corkidhi, Maria Hernández Espinosa, Narcís Gibert, Ricardo Sierra, Francesc Da-

estudiants, que facilita el coneixement dels aspectes principals de la vida i l'entorn de les víctimes del nazisme, sovint enterrades sota anys de silenci i oblit. En aquest projecte la interacció amb l'alumnat implicat ha estat constant i, a la presència de membres de les entitats responsables i dels familiars, cal sumar les visites que alguns han realitzat durant el curs escolar a la seu de la nostra associació ■

Brigadistes Internacionals als camps nazis

Al maig va aparèixer l'opuscle *Brigadistas Internacionales en los campos nazis* que hem publicat en col·laboració amb l'Associació Amics dels Brigadistes Internacionals de Catalunya i el Pavelló de la República. Correspon al número 6 dels que hem publicat sobre la presència dels republicans espanyols en diferents camps nazis. Amb aquesta publicació hem volgut deixar constància del retrobament dels Brigadistes -homes i dones- amb els nostres deportats i deportades als camps de la mort, on van dur a terme accions solidàries i de resistència que van afavorir la supervivència d'alguns d'ells, tal com han deixat recollit en els seus testimonis alguns republicans que van coincidir amb els Brigadistes, per exemple, al camp de Dachau. Entre aquells murs

d'explotació, tortura i mort es van forjar amistats que van perdurar tota la vida després de l'alliberament dels camps.

Com a colofó a aquesta col·laboració, el dia 11 de maig, durant la visita realitzada per l'expedició de l'Amical al camp de Mauthausen es va descobrir una placa en honor dels Brigadistes amb el text següent: *En memòria dels voluntaris de les Brigada Internacionals assassinats en el camp de concentració nazi de Mauthausen i els seus subcamps pel seu activisme antifeixista a Europa després de la Guerra d'Espanya*

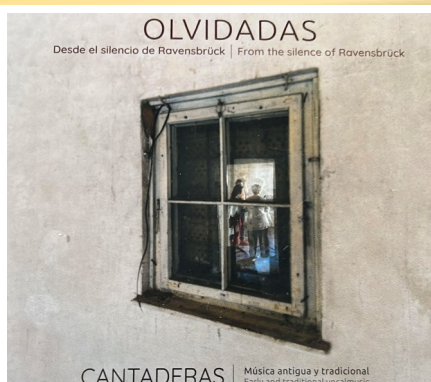
(1936-1939), en la què van defensar el govern legítim de la República Espanyola enfront del cop d'estat franquista ■

BIBLIOTECA

Oblidades. Des del silenci de Ravensbrück

Des del nostre butlletí volem recomanar el disc-llibre *Oblidades. Des del silenci de Ravensbrück* del grup vocal *Cantaderas*. Es tracta d'un projecte musical excel·lent en record de les dones espanyoles deportades al camp nazi de Ravensbrück entre els anys 1942 i 1945, a partir d'una sèrie de cançons tradicionals inspirades pels seus testimonis. Es va estrenar el setembre del 2023 a la fàbrica tèxtil del camp, on moltes van ser sotmeses a treballs forçats.

El llibre que acompanya el CD proporciona, en castellà, anglès i alemany, molta informació sobre les dones deportades a Ravensbrück, sobre la seva vida en aquell infern, sobre les cançons que els van ajudar

a sobreviure a l'horror... i ho fa, fonamentalment, a partir de testimonis de les supervivents que, també, es recullen al llibre.

A l'enllaç següent hi ha una entrevista en què el grup explica els motius que van impulsar aquest projecte, la seva realització, les reaccions del públic :

<https://www.melomanodigital.com/entrevista-a-cantaderas/>

Aquest disc es pot adquirir contactant directament amb el grup (per exemple des de la nostra Amical) o a la següent web:

<https://www.lindoro.es/catalogo/olvidadas-desde-el-silencio-de-ravensbruck/>

HOMENATGES

Stolpersteine a la Pobla de Lillet

Organitzada per l'ajuntament, el 25 d'abril es va dur a terme una jornada d'homenatge als deportats de la localitat. S'inicià amb un acte de reconeixement en què intervingueren, entre altres persones, el president de l'Amical, el director del Memorial Democràtic, Jordi Font, i l'alcalde de la localitat, Enric Pla, amb la participació d'alumnes de la localitat. A continua-

ció, es van instal·lar 4 Stolpersteine que recorden els deportats locals. Va finalitzar la jornada amb una conferència-col·loqui del nostre president, Joan M. Calvo, sobre les característiques de la deportació republicana, de la seva lluita antifeixista, la vida i la mort als camps nazis, el 80è aniversari de l'alliberament dels camps i de la necessitat de la memòria com a prevenció davant la impunitat dels discursos d'odi i la banalització de determinats drets per part de l'extrema dreta ■

Placa a la Pobla de Massaluça

El dia 2 de maig l'ajuntament d'aquesta localitat tarraconina va fer un homenatge al seu veí Carlos Melich Cutrona, deportat a Mauthausen a l'agost de 1940 i que el mes d'abril de 1941 va ser traslladat a Gusen, sent assassinat al castell de Hartheim el 19 de desembre de 1941 a l'edat de 23 anys. L'acte va consistir en una conferència al Casal de Cultura de l'investigador Joan Baptista Beltran Reverter i, posteriorment, es va inaugurar una placa a la Plaça Major.

A l'acte va assistir el nostre delegat a la Terra Alta, Francesc Sabaté ■

Homenatge institucional a les persones deportades

El passat 16 de juny el Govern de Catalunya va fer un homenatge a la deportació republicana al saló Sant Jordi del Palau de la Generalitat, amb motiu del 80è aniversari de l'alliberament dels camps. Va obrir l'acte el conseller de Justícia Ramon Espadaler,

posteriorment la professora Sara Brenneis va exposar un recorregut sobre la memòria de la deportació i, seguidament, la periodista Monserrat Armengou va dirigir un col·loqui amb els familiars de deportats i deportades: Carme Rey, familiar de Conchita Grangé, Enric Garriga, fill de Marcel·lí Garriga, un dels fundadors de l'Amical; el nostre president d'honor, Llibert Villar, fill de Lluís Villar; i Esther López, filla de l'Amadeu López. La part musical va anar a càrrec de Marina Rosell i va tancar l'acte el president de la Generalitat, Salvador Illa.

L'Amical de Mauthausen, en coordinació amb el Memorial Democràtic, entitat organitzadora, va facilitar els contactes amb els nostres associats per fer-los arribar una invitació. La resposta va ser molt positiva i la sala d'actes va estar plena de familiars de deportats i altres socis amics que van mostrar mostres contínues d'agraïment a l'Amical per la col·laboració en la convocatòria ■

Dia d'Homenatge als espanyols deportats i morts a Mauthausen i altres camps de concentració nazis, així com a totes les víctimes espanyoles del nazisme

Com és habitual, des de l'Amical de Mauthausen publiquem un manifest posant en valor la celebració d'aquesta Jornada al contingut de la qual es pot accedir al següent enllaç:

<https://amical-mauthausen.org/comunicado-5-de-mayo-2025/>

Relació d'actes

26 d'abril, Terra Alta (Tarragona). El nostre delegat Francesc Sabaté, va participar en l'homenatge als deportats de la comarca, organitzat pel Consell Comarcal al monument erigit a la localitat de Prat de Comte.

30 d'abril, Roda de Berà (Tarragona). L'Ateneu Rodenc va organitzar un acte de memòria als deportats Josep Mercadé Arall i Pere Mercadé Cañellas que va comptar amb la participació de la nostra sòcia col·laboradora Conxita Romeu.

2 de maig, Cuevas del Almanzora (Almería). Col·laboració de l'Amical amb l'Ajuntament a l'homenatge a la vintena de deportats de la localitat. L'acte va comptar amb la participació dels nostres socis Pepe Sedano i Ramón Ramos.

3 de maig, Leciñena (Saragossa). Al parc Europa d'aquesta localitat es va inaugurar un monument dedicat als 11 deportats de Leciñena.

Va assistir un nombrós públic i l'Amical va estar re-

presentada per Elena Blasco, Carlos Espés, Pilar Jordá i Ramón Lambán.

4 de maig, Tarragona. Organitzat per l'ajuntament es va dur a terme el tradicional homenatge davant del memorial que es va erigir fa anys al Camp de Mart. En representació de la nostra associació van intervenir i van participar a l'ofrena floral socis i familiars de deportats.

4 de maig, Uncastillo (Saragossa). L'associació Charata d'Uncastillo i l'Amical de Mauthausen van organitzar un *Homenatge als uncastillers deportats als camps de concentració nazis*. Conduït per Chenchó Asensio, va comptar amb les intervencions de Teresa Pueyo, alcaldessa d'Uncastillo; Óscar Beguería, familiar d'un dels deportats; Carlos Espés, delegat de l'Amical de Mauthausen; i Inma Rebla, representant de l'associació Charata. La música tradicional dels *Gaiters d'a Redolada* va acompanyar l'acte en aquesta jornada en què es va erigir un monument dissenyat i esculpit pel picapedrer Fernando Torralba.

4 i 5 de maig, Almeria. L'Amical va estar present en els actes celebrats al monument a la Tolerància dedicat als deportats almeriencs. Van participar nombroses entitats polítiques, sindicals i memorialistes de la província. Hi van intervenir, entre d'altres, la periodista Nieves Concostrina, l'escultora del monument, declarat Lloc de Memòria Històrica d'Andalusia, Mariángeles Lázaro Guil, i les germanes Anita i Dolores Muñoz Vably, filles del supervivent Antonio Muñoz Zamora, que va ser delegat d'Amical a Andalusia i gran impulsor del monument.

5 de maig:

Aranjuez (Madrid). El nostre amic Ramón Pechens va comunicar l'acte organitzat pel PSOE d'Aranjuez i l'Ateneu d'Esquerres a la placa de bronze en honor dels 13 riberencs deportats, col·locada a la façana principal de la Casa Consistorial.

Barcelona. L'ajuntament i l'Amical van organitzar un homenatge al monument als deportats erigit al Parc de la Ciutadella que va comptar amb l'assistència de la regidora de Memòria Democràtica Raquel Gil Eiroá i Jaume Muñoz Jofre, director de Patrimoni Cultural de l'ICUB i la consellera d'Educació de la Generalitat de Catalunya, Esther Niubó. Els protagonistes van ser els alumnes de l'Institut-Escola ARTS, de l'Escola Pía i de l'Institut Alzina. Van assistir-hi socis de l'Amical i va intervenir el membre de la junta de l'Amical Alejandro Zurita, nebot del deportat Julián Centelles, assassinat a Gusen.

Castellar del Vallès (Barcelona). A la tarda es va realitzar un acte d'homenatge als deportats de la localitat a l'auditori municipal. Hi va haver parlaments, una ofrena floral, es va llegir el comunicat de l'Ami-

cal i un espectacle musical titulat *Invisibles*.

Dénia (Alacant). Homenatge als quatre deportats de la localitat que s'emmarca a les *V Jornades de Memòria Democràtica* organitzades per l'ajuntament en col·laboració amb la delegació de l'Amical de Mauthausen. En aquest acte d'homenatge va participar el nostre delegat Adrián Blas Mínguez.

Fraga (Osca). Amb motiu del 80è aniversari de l'alliberament de Mauthausen, convocat per l'Amical de Mauthausen i altres camps, el dia 5 de maig va tenir lloc un acte de memòria davant del monument situat a Fraga, dedicat als deportats de la comarca del Baix Cinca. Durant l'acte es van llegir els noms de tots els deportats de la comarca.

Girona. Representant la nostra associació, la companya Àngels Rabadà va donar testimoni sobre el seu oncle Joan Rabadà, supervivent de Mauthausen, en un acte de record als deportats als camps nazis de la ciutat, organitzat pel grup DEM-Girona a què vam ser convidats.

Lleida. Convocat per l'Ajuntament de la localitat i amb la col·laboració de l'Amical, va tenir lloc un acte davant del monument dedicat als deportats lleidatans. Després de les intervencions de l'alcalde, del representant del grup de memòria del Centre Excursionista de Lleida i del representant de l'Amical, es va donar lectura als noms dels deportats de Lleida i es va interpretar la cançó *Els soldats del pantà*.

Màlaga. Junt amb l'Associació memorialista *La Desbandà* vam convocar un acte d'homenatge a les víctimes malaguenyes i andaluses dels camps nazis, celebrat al monument dels jardins de *La Tèrmica*. En nom d'Amical va intervenir el nostre soci José Manuel Portero, a més de familiars de víctimes i representants d'associacions memorialistes.

Madrid. L'acte oficial del govern d'Espanya es va celebrar al saló d'actes del Ministeri de Transports i Mobilitat Sostenible. Va ser coorganitzat pel Ministeri de Política Territorial i Memòria Democràtica, i l'Amical de Mauthausen, en col·laboració amb el Ministeri de Transports i Mobilitat Sostenible. La periodista Elena Marquín, directora de comunicació de la Secretaria d'Estat de Memòria Democràtica, va presentar l'acte. Després de la lectura del jurament de Mauthausen per l'actriu, directora i escriptora Amparo Climent, van intervenir José Antonio Santano, secretari d'Estat de Transports i Mobilitat Sostenible, Concha Díaz, vicepresidenta de l'Amical, i Fernando Martínez, secretari d'Estat de Memòria Democràtica que va destacar *l'obligació de mantenir viu el record de les víctimes espanyoles del nazisme, per tal que els més joves i les generacions futures sàpiguin les conseqüències de la intolerància i la manca del respecte, i comprovin la importància de la defensa dels valors democràtics, els drets humans i la llibertat*. El Quartet de Corda Fundació Katarina Gurska va fer

de Drets Humans i Memòria Democràtica, Dolores Delgado, diferents autoritats, els ambaixadors d'Àustria i Alemanya, el director general del Centre Sefarad Israel, i associacions i fundacions de memòria, a més de socis de l'Amical i amics dels deportats.

Sant Vicens dels Horts (Barcelona). A la sala de plens de l'ajuntament es va fer un homenatge presidit per l'alcalde de la localitat, Miguel Comino. I diversos alumnes del PFI-PTT de la localitat van llegir el manifest de l'Amical de Mauthausen.

Santa Coloma de Gramenet (Barcelona). Als jardins del Museu Torre Baldoquina, es va dur a terme un homenatge davant del monument dedicat als deportats de la localitat, organitzat per l'ajuntament en col·laboració amb l'Amical. A l'acte van participar joves que havien assistit a la trobada de joves de la FIR a Buchenwald.

Sarinyena (Osca). Al monument dedicat als deportats es va realitzar un emotiu acte d'homenatge amb la participació de diversos veïns i alguns familiars de les víctimes. La nostra delegada, Cruz Ullod, va participar activament en la preparació d'aquest acte i va donar lectura al comunicat de l'Amical.

Sevilla. L'Amical va convocar a l'acte d'homenatge al memorial les víctimes sevillanes del nazisme. Hi van intervenir familiars i representants de diverses entitats memorialistes i d'un altre signe, els nostres delegats Daniel Mir i Miguel Ángel Ballesteros i el soci i familiar del deportat Juan Valle.

diverses intervencions musicals, entre elles, *El cant dels ocells* de Pau Casals i l'acte va finalitzar amb una ofrena floral. A l'acte van assistir la fiscal de Sala

Toledo. A la tarda l'Amical va celebrar un homenatge a la plaça Sofer (cantonada Àngel/Reis Catòlics) dipositant 80 clavells en memòria dels deportats tole-

dans, amb la intervenció de representants de l'Amical i dels familiars que ens van acompanyar.

Vinaròs (Castelló). Convocat per la Fundació Caixa Vinaròs i l'ajuntament, es va celebrar el tradicional homenatge als deportats locals davant del monument que els recorda. Després de l'ofrena feta pels familiars, el regidor Luis Gandía va intervenir en representació de l'ajuntament i va tancar l'acte la lectura del jurament de Mauthausen.

6 de maig, Les Franqueses del Vallès (Barcelona). Ofrena floral i un minut de silenci davant el monòlit ubicat a la plaça de l'ajuntament en record dels tres veïns deportats als camps de concentració nazis i a totes les víctimes del feixisme.

8 de maig, Baix Llobregat (Barcelona). Homenatge als deportats organitzat pel Consell Comarcal. En nom de l'Amical de Mauthausen va intervenir Isidoro Teruel. Alumnes de l'Institut *Bruguers* de Gavà van llegir diversos textos i noms dels 100 deportats de la comarca. La consellera de Cultura i Memòria Democràtica, Lidia Muñoz, i la presidenta del Centre d'Estudis Comarcals, Genoveva Català, van tancar l'acte i tot seguit es va fer una ofrena floral al monument situat al Parc de Torreblanca.

14 de maig, Sant Feliu de Llobregat (Barcelona). Acte de reconeixement a totes les persones deportades, especialment als nou deportats locals, presidit per l'alcaldesa, i diputada de Memòria democràtica de la Diputació de Barcelona, Lourdes Borrell. L'escola Municipal de Música va interpretar l'Himne de Riego i el Consell de Nens van llegir els noms dels deportats i van disposar una rosa blanca per cadascun davant el monòlit ubicat a la Plaça de la Pau i es va realitzar una ofrena floral.

31 de maig, Madrid. La Plataforma en Defensa del Memorial del Cementiri de l'Est de Madrid, de la qual l'Amical forma part, va organitzar l'acte homenatge del 5 de maig al Memorial als 449 madrilenys deportats, situat a la Plaça del Rotllo. A l'acte, presentat per Fernanda Moral, es va llegir el jurament de Mauthausen per Arturo Peinado, president de la Fe-

deració Estatal de Fòrums per la Memòria i el poema *Los Girasoles* de Joaquim Amat-Piniella per Sacri García-Rayó, i van intervenir Mohamed Merabet per Madrid amb La Palestina, Almu Rebollo com a familiar de deportat i Concha Díaz, vicepresidenta de l'Amical i en representació de la Plataforma, va llegir el comunicat dels col·lectius de Memòria. David Ortiz va interpretar diverses peces musicals i l'acte va finalitzar amb un minut de silenci i una ofrena floral.

15 de juny, Guadalajara. L'acte d'homenatge als 132 guadalajarenys deportats va tenir lloc al parc de la Concòrdia, va ser organitzat per la Universitat d'Alcalá, el Fòrum de la Memòria de Guadalajara i l'Amical de Mauthausen, amb la col·laboració del Govern regional. El va presentar Verónica Sierra representant de la Universitat d'Alcalá al Consell Assessor de la Memòria Democràtica de Castella-La Manxa i hi van participar Carmelo García, vicerector de la Universitat d'Alcalá de Henares, Sabrina Escribano, diputada de Cultura de la Diputació Provincial, Susana Cabellos, subdelegada del Govern a Guadalajara, Sara Simón, consellera d'Igualtat de Castella-la Manxa, Pablo Bellido, president de les Corts regionals, Xulio García Bilbao, portaveu del Foro per la Memòria de Guadalajara, y Concha Díaz, vicepresidenta de l'Amical. A l'acte van assistir familiars de deportats, alcaldes i regidors dels pobles nats dels deportats de la província, autoritats polítiques i sindicals de la província, i la Banda de Música de la Diputació va interpretar diversos temes musicals. L'acte va concloure a la placa amb una ofrena floral i la col·locació d'un enllaç a la pàgina web de l'Amical de Mauthausen contenint el llistat dels deportats guadalajarenys ■

Entrevistes

29 de març. Entrevista al nostre president, Joan M. Calvo a *El Diario Vasco*:

<https://www.diariovasco.com/culturas/ano-descubrio-impostor-enric-marco-aumentaron-socios-20250329065819-nt.html>

12 d'abril. Àlex Izquierdo, protagonista del documental *Carretera a Gusen* va ser entrevistat al *Diari de Terrassa*:

<https://www.diarideterrassa.com/terrassa/en-memoria-del-felix-vei-de-terrassa-assassinat-a-mauthausen.html>

19 d'abril. Entrevista a *El Diario Vasco* a Juan Francisco Murillo, delegat de l'Amical de Mauthausen:

<https://www.diariovasco.com/san-sebastian/asusta-terminemos-banalizar-nazismo-racismo-20250419084729-nt.html>

5 de maig. Al programa *La Brúixola* d'Onda Cero-Catalunya es va entrevistar Joan M. Calvo president de l'Amical:

https://www.ondacero.es/emisoras/catalunya/noticies/80-anys-lalliberament-els-camps-mauthausen-gusen_2025050568190ea7319ae75da4c1e029.html

7 de maig. Entrevista al programa *Hoy por hoy* de la Cadena SER a Elena Blasco, delegada de l'Amical a l'Aragó:

https://mail.google.com/mail/u/0?ui=2&ik=df743ea3fc&attid=0.1&permmsgid=msg-f:1835568387739695953&th=19793fb930293b51&view=att&disp=safe&realattid=f_mc6mye7u0&zw

13 de maig. Entrevista al programa *La Cadiera* d'Aragón Radio a Elena Blasco, delegada de la l'Amical a l'Aragó:

https://mail.google.com/mail/u/0?ui=2&ik=df743ea3fc&attid=0.1&permmsgid=msg-f:1835568480616185828&th=19793fced007ffe4&view=att&disp=safe&realattid=f_mc6n1e510&zw

11 de maig. El director del programa *A vivir que son dos días* de la Cadena SER, Javier del Pino i el periodista Marc Basset van entrevistar des de Mauthausen a Alejandro Zurita, Concha Díaz i Joan M. Calvo, moments abans dels actes d'homenatge:

<https://cadenaser.com/audio/1746947455855/>

18 de maig. Elena Blasco Lahoz va ocupar l'entrevista de *La última* del diari *Heraldo de Aragón*:

<https://www.heraldo.es/noticias/aragon/2025/05/18/elena-blasco-mauthausen-recordar-es-sencillo-olvidar-es-duro-1824004.html>

25 de maig. Entrevista a Àlex Rigol, amb motiu de l'exposició *Mauthausen. El universo del horror* a La Model-Espai de Memòria, de Barcelona:

<https://www.abc.es/historia/exposicion-repasa-horror-republicanos-espanoles-deportados-campos-20250525111808-vi.htm>

16 de juny. Programa especial de *Catalunya Nit*, de Catalunya Ràdio, dirigit per Manel Alies dedicat al 80è aniversari de l'alliberament dels camps. Des de l'Amical vam col·laborar en els preparatius i es va emetre des de Mauthausen. L'equip va visitar el camp i van entrevistar el regidor de Cultura de Mauthausen, el nostre amic, Walter Hofstatter. En representació de la nostra associació van intervenir Esther López i Dolors Pont, filles dels deportats Amadeu López Arias i Josep Pont Antigas, i el nostre president Joan M. Calvo:

<https://www.3cat.cat/3cat/catalunya-nit-de-23-a-00-h-16062025/audio/1247946/>

<https://www.3cat.cat/3cat/catalunya-nit-de-22-a-23-h-16062025/audio/1247941/>

17 de juny. També el programa LOFT de Catalunya Ràdio va viatjar a Mauthausen i va emetre des de les proximitats del camp un programa adreçat als més joves. Van entrevistar els socis de l'Amical, Marcel Biosca, el qual va contextualitzar la deportació dels republicans, i Guillem San Martín que va parlar sobre el seu oncle avi Manolo San Martín, supervivent de Mauthausen. Van participar estudiants que havien viatjat a Mauthausen amb l'Amical la setmana anterior i el director del programa *Catalunya Nit*, Manel Alies, va reflexionar sobre la deportació, la polarització política, els discursos d'odi, el racisme:

<https://www.3cat.cat/3cat/especial-memoria-historica-des-de-mauthausen/audio/1248028/>

XARXA MAI MÉS

29 abril, Sant Just Desvern (Barcelona).

El nostre president va intervenir juntament amb els representants institucionals en la instal·lació de la Stolpersteine que recorda el deportat Francisco Casares Rodríguez, que va residir a la localitat els anys posteriors al seu alliberament.

29 d'abril, Cerdanyola (Barcelona).

Instal·lació d'una Stolpersteine davant del domicili on va residir el deportat Amadeu Comas Comas, supervivent de Mauthausen.

30 d'abril, Sabadell (Barcelona).

El Museu d'Història de Sabadell va organitzar un recorregut per les Stolpersteine de la ciutat amb un grup d'alumnes de l'Institut Agustí Serra amb el doble objectiu de recordar-los i de netejar-les.

30 d'abril, Sant Cugat del Vallès (Barcelona). Incorporació d'aquesta localitat a la xarxa *Mai Més* amb la signatura d'un conveni de col·laboració amb l'Amical que té com a un dels seus objectius principals treballar de forma coordinada la Memòria Democràtica amb especial rellevància a la col·laboració amb els centres educatius locals.

3 de maig, Sant Boi de Llobregat (Barcelona).

A l'equipament sociocultural de Cal Ninyo es va projectar el documental *Els espanyols de Sachsenhausen* de Javier Codina. Al col·loqui posterior hi va participar Isidoro Teruel, membre de la Junta de l'Amical.

7 a 29 de maig, Sant Boi de Llobregat (Barcelona).

La nostra exposició *Imatges i memòria de Mauthausen* va estar exposada durant aquestes dates a la Biblioteca Jordi Rubió i Balaguer.

28 de maig, Les Franqueses del Vallès (Barcelona).

Presentació del llibre de Joan Garriga *Vides estroncades: Les Franqueses del Vallès (1939 – 1945)* sobre les persones deportades de la localitat.

3 de juny, Lleida.

Col·locació de nou Stolpersteine amb el què es culmina la col·locació de les 43 Stolpersteine dels deportats de la ciutat de Lleida. Es va iniciar la col·locació a les 9.00 i a les 11.00 va tenir lloc l'acte institucional amb les intervencions de l'alcalde de Lleida, el representant del grup de Memòria del Centre Excursionista de Lleida i el representant de l'Amical de Mauthausen i altres camps. Va tancar l'acte el Conseller de Justícia de la Generalitat de Catalunya. A continuació, va continuar la col·locació de les Stolpersteine restants. En cada col·locació, un estudiant va llegir unes notes biogràfiques del deportat i un grup musical va interpretar una peça musical mentre es procedia a dipositar unes flors per part dels assistents a l'acte i els familiars que, en alguns casos, van intervenir també pronunciant unes paraules.

11 de juny, Terrassa (Barcelona).

La regidora de memòria democràtica, Montserrat Caupena Mas, va presentar les set Stolpersteine que es col·locaran durant els propers mesos amb la col·laboració de diversos centres educatius i l'Amical de Mauthausen.

Les Stolpersteine han estat exposades des de l'11 de juny fins al 7 de setembre al Castell Cartoixa de Vallparadís.

12 de juny, Cerdanyola del Vallès (Barcelona).

Al museu de *Ca n'Oliver* es va presentar l'exposició *Rotsparniers. Treballadors forçats durant la Segona Guerra Mundial*, en què havia col·laborat l'Amical. Va ser presentada pel professor Jaume Camps de la Universitat Rovira i Virgili de Tarragona, el qual va impartir una conferència titulada: *Rotsparniers la (des)memòria europea de l'antifeixisme* ■

ACTIVITATS

17 d'abril, Uncastillo (Saragossa). Més de cent persones van assistir a la presentació de l'exposició *Cincovilleses deportats als camps de concentració nazis*. Van participar-hi l'alcaldeessa, Mª Teresa Pueyo, la presidenta de l'associació Charata de Uncastillo i Carlos Espés, autor de l'exposició i delegat de l'Amical a l'Aragó. Tres uncastillers van ser deportats a camps de concentració nazis: Àngel Casaus García, Marcelino Beguería Agón i Jacinto Acín Ruiz, sobrevivint els dos últims. L'exposició va romandre oberta al públic a la sala d'exposicions de l'ajuntament fins al 5 de maig. Aquesta exposició compta amb l'ajuda de la Comarca de les Cinco Villas i la col·laboració de les associacions Amical de Mauthausen i altres camps i Batallón Cinco Villas.

17 de maig, Madrid. L'associació Descendientes del Exilio Español va organitzar al monument del cementiri de Fuencarral, l'acte del 8 de maig d'homenatge als espanyols republicans exiliats que van lluitar per l'alliberament d'Europa del nazifeixisme. A l'acte, presentat per l'actriu Belén Alghero, es van llegir poemes de Primo Levi, Vladímir Mayakovski, Robert Desnos i Bertolt Brecht i hi van intervenir Pilar Nova, presidenta de l'associació, representants d'associacions de l'exili i Concha Díaz, vicepresidenta de l'Amical. A l'acte hi va assistir una representació important del cos diplomàtic, i el va clausurar Fernando Martínez, secretari d'Estat de Memòria Democràtica, en representació del govern d'Espanya. Per acabar, els assistents es van dirigir a les plaques en memòria dels Brigadistes Internacionals per dipositar flors ja que igual que els espanyols van lluitar per la democràcia a Europa, ells van lluitar per la democràcia a Espanya.

Del 28 d'abril al 2 de juny, Barcelona. Fruit de la col·laboració entre l'Amical de Mauthausen i l'Ajuntament de Barcelona, l'exposició: *Mauthausen, Univers de l'Horror* es va poder visitar al Centre Cultural de La Model amb un gran èxit de públic durant les cinc setmanes que va romandre exposada.

Del 2 al 11 de maig, Alcorisa (Terol). Al Centre Cultural *Valero Lecha* d'aquesta localitat es va poder visitar la nostra Exposició *Republicans Espanyols Víctimes del Nazisme* que va ser presentada per la nostra delegada Elena Blasco i el soci Jesús Félez. L'organització de les Jornades celebrades amb motiu del 80è aniversari de l'alliberament, va anar a càrrec de l'Associació Memòria Democràtica d'Alcorisa (AMDA).

22 de maig, Constantí (Tarragona). Als baixos del Sindicat Agrícola, el nostre president, Joan M. Calvo, va impartir una conferència sobre *La deportació dels republicans catalans i espanyols als camps nazis* a la qual van assistir diversos familiars de deportats de la zona. Aquest acte s'emmarca en els actes d'homenatge que cada any organitza l'Ajuntament de Constantí.

27 de maig, Peñaflor (Sevilla). Àngel del Río, delegat a Andalusia va oferir al saló de Plens de l'Ajuntament una conferència amb el títol *Andalusos als camps nazis. De Peñaflor a Mauthausen*, acompanyat de Maica González Serrano autora d'una investigació sobre els seus familiars: Julio i Antonio Serrano, assassinats a Gusen i Hartheim, respectivament. L'acte va comptar amb una presència nodrida i va ser organitzat per l'Ajuntament de Peñaflor amb la col·laboració de l'Amical.

5 de juny, Terrassa (Barcelona). La revista *Sàpiens* i l'Amical de Mauthausen van organitzar una xerrada-col·loqui a la botiga de la cooperativa Abacus on van participar Maria Coll, cap de redacció de la revista i Joan M. Calvo, president de l'Amical. Aquesta activitat complementa el número de febrer de *Sàpiens*.

ens, en què es commemora el 80è aniversari de l'alliberament dels camps nazis.

6 de juny, Pedrera (Sevilla). El nostre delegat Àngel del Río va participar a les Jornades per la Memòria Històrica, organitzades per la CNT de Pedrera i l'Ateneu llibertari La Fragua, amb una xerrada-col·loqui amb el títol: *Andalusos als camps nazis. Entre la història, la memòria i el patrimoni*. A l'acte, celebrat en un saló abarrotat, hi van acudir gent de diverses localitats de la serra sud sevillana de gran tradició de lluita jornalera.

Del 7 al 21 de juny, Bujaraloz (Saragossa). A la sala d'exposicions de l'edifici Torres Solant, es va poder visitar l'exposició *Republicans Víctimes del Nazisme*. A la presentació van intervenir la nostra delegada Elena Blasco i Dario Villagrasa, alcalde de la localitat, que va recordar el seu viatge a Mauthausen amb l'Amical quan era un estudiant de Batxillerat.

12 de juny, Pamplona. Presentació de l'exposició *Més enllà de Mauthausen. Francesc Boix fotògraf*, al Saló Pinaquy, seu de la Mancomunitat de la Comarca de Pamplona. Es va poder visitar fins al 29 de juny.

Organitzada per l'Institut Navarrès de la Memòria, el seu director, Jose Miguel Gastón, va presentar l'acte i van intervenir la vicepresidenta del Govern de Navarra, Ana Olló, i el president l'Amical de Mauthausen, Joan M. Calvo, que va explicar les característiques de l'exposició i va fer una visita guiada on també va participar el delegat de l'Amical a Euzkadi, Navarra i La Rioja, Juan Francisco Murillo.

13 a 15 de juny, Bielsa (Osca). En el marc de la XVIII edició de les Jornades *La Bolsa de Bielsa*, organitzades per l'Associació *La Bolsa*, es va presentar l'exposició *Cincovillenses deportats als camps nazis* a càrrec del nostre delegat Carlos Espés. en representació de l'Amical i de l'Associació Batalló Cinco Vil·las.

16 de juny, Madrid. Acte en defensa de la declaració de l'edifici de la Reial Casa de Correus (antiga Direcció General de Seguretat, DGS), a la Puerta del Sol, com a lloc de memòria, al saló d'actes d'UGT, organitzat per col·lectius de memòria democràtica i víctimes del franquisme de Madrid, entre els quals hi ha la Amical. Va ser presentat per Ritama Muñoz-Rojas i Carlos Olalla, i després de la salutació de Susana Huertas, secretària general d'UGT, van intervenir l'historiador Pablo Alcántara, Toni Coll, de l'Ateneu de Memòria Popular, representants sindicals d'UGT, CCOO i CGT i representants polítics de Podem, Sumar i PSOE al Congrés. Es van llegir poemes de Wislawa Szymborska i Mario Benedetti per Paz Romero, i es van projectar vídeos per persones represaliades. L'acte va concloure amb la intervenció de Zoraida Hijosa, directora general d'Atenció a les Víctimes, i la lectura del manifest per Amparo Climent, en què s'al·legava: *Per la declaració de l'antiga DGS Lloc de Memòria, Per la col·locació d'una placa en record i homenatge a les persones, els drets humans de les quals es van vulnerar a la seu de la DGS, perquè siguin visibles els antics calabossos i s'instal·lin llistats amb el nom de totes les persones detingudes, torturades i assassinades a la DGS.*

27 de juny, Zujaira (Granada). Zujaira es va convertir novament en un espai de memòria i respecte en retre homenatge als onze veïns de la localitat que van ser deportats i assassinats als camps de Mauthausen i Gusen. L'acte, organitzat per l'Ajuntament de Pinos Puente en col·laboració amb l'Amical de Mauthausen i altres associacions memorialistes, va reunir a la plaça El Pilar prop d'un centenar de persones, entre veïns, familiars dels homenatjats i autoritats.

18 de juliol, Ribes de Freser (Girona).

El nostre company, Alejandro Zurita, va participar en el programa d'intercanvi artístic *Invisible Memories*, finançat pel programa Erasmus+ que reuneix 30 joves d'entre 18 i 25 anys d'Alemanya, Bulgària, Espanya, Polònia, Portugal i Romania. El projecte ofereix als joves, a través del teatre i les arts, una experiència que evoqui els records vius dels que ens precediren, que tregui a la llum les històries silenciades que configuren el nostre present, i que despertí la curiositat dels participants sobre la seva pròpia història i la història dels seus territoris. En aquest context, Alejandro

va impartir una xerrada anomenada *Nazi Deportation and Amical of Mauthausen* ■

RECORDEM A ...

Delfina Tomás

El dia 4 de maig ens van comunicar la mort de Delfina després d'una vida compromesa amb la lluita per les llibertats i la reivindicació de la memòria dels qui van combatre-les. Als 7 anys va sortir a l'exili amb la seva família, va viure condicions molt dures fins que va poder establir la seva situació, cosa que li va permetre formar-se acadèmicament. Als anys 50 va contactar amb la Federació Internacional de Resistents (FIR) i amb el seu marit, Joan Lipp, supervivent de Mauthausen, es va establir a prop de Viena.

Afiliada al partit comunista austríac va participar en les activitats de les seves joventuts i el 1959 va començar a treballar a la FIR com a secretària i traductora. Posteriorment es va incorporar al Consell Mundial de la Pau. Va conèixer supervivents del camp de Mauthausen, va traduir a l'alemany la transcripció del monument als republicans espanyols de Mauthausen i, després de tornar a Barcelona el 1977, va mantenir una llarga relació amb la nostra associació. L'octubre del 2021, i al congrés de la FIR celebrat a Barcelona l'octubre del 2023, se li va retre un homenatge públic en reconeixement al seu treball i compromís ■

Pilar Pellicer Parals

El dia 1 de febrer va morir a Girona després d'una vida dedicada a la docència, a la cultura popular, a la seva família i a mantenir la memòria del seu pare Jaume Pellicer i Lleonart, un republicà catalanista, combatent a la Guerra d'Espanya que es va veure forçat a exiliar-se a França amb la Retirada.

Després de la seva detenció pels nazis, va morir asfixiat al tren que el deportava al camp de Dachau els primers dies del mes d'abril del 1944.

Pilar era una antiga sòcia de l'Amical i en les seves memòries, publicades al llibre *Temps de Primavera. Memòries d'una mestra*, va dedicar una part a recordar la personalitat i la trajectòria vital del pare fins al seu tràgic destí ■

Albert Langanke

Va morir el 10 de maig. Albert va ser secretari general del Comitè Internacional de Mauthausen (CIM) fins al 2012. Amb el caràcter obert, la sensibilitat i la capacitat d'organització, va donar forma i va influir en la cooperació entre persones de nombrosos països.

Durant molts anys va tenir un paper decisiu en l'organització de les cerimònies de commemoració i alliberament de l'antic camp de concentració de Mauthausen. La seva vida va estar dedicada a l'activisme antifeixista i sindical i va viure la solidaritat internacional. Albert Langanke va ser una persona molt estimada i un company de confiança que sempre ocuparà un lloc especial als nostres cors i a la nostra memòria ■

Carles Rebollo Díaz

El nostre soci col·laborador Tomás Rebollo ens rectifica la data de mort del seu fill Carles el passat 10 de març a l'edat de 57 anys. Com dèiem al número anterior Carles era Mosso de Esquadra i ha deixat una empremta profunda entre els seus companys per la seva humilitat, serenitat i la capacitat per teixir complicitats i crear equip. Volem recordar també que Carles era nét de Maria Olivart, una de les fundadores de l'Amical de Mauthausen ■

ASSEMBLEA DE L'AMICAL:

LA CELEBRACIÓ DE LA PROPERA ASSEMBLEA DE L'AMICAL SERÀ:

- **EL DIA 22 DE NOVEMBRE.**

LLOC:

- **MONESTIR DE PEDRALBES (BARCELONA).**

Com arribar-hi:

- *Com cada any, es posarà un BUS a disposició dels qui hi estiguin interessats.*

Sobre l'horari i el lloc de sortida d'aquest BUS s'informarà oportunament a la documentació que s'enviarà als socis a la convocatòria de l'assemblea.

- *En cotxe particular:* Sortida 9. Ronda de Dalt.

També es poden utilitzar altres mitjans de transport.

- **BUS:** H4 (+ 8 minuts, caminant); V5 (+ 5 minuts, caminant); 63 (+ 9 minuts, caminant).
- **Ferrocarrils de la Generalitat:** L12 parada Reina Elisenda (+ 14 minuts, caminant).
- **METRO:** L3 parada Maria Cristina. Palau Reial (+ 30 minuts, caminant).

ALGUNES FOTOS DELS VIATGES DE 2025

Ravensbrück

Auschwitz

Buchenwald

Gusen

Mauthausen

Familiars que van participar al viatge a Mauthausen de 2025

VIATGES COMMEMORATIUS 2026

Obertes les inscripcions per als viatges a Mauthausen (8 - 11 de maig) i a Ravensbrück (abril de 2026).

Interessats:

- Escriure un e-mail a: info@amical-mauthausen.org
- O telefonar a l'Amical: **933.027.594**

